

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

Ústav východoevropských studií

Posudek dizertační práce

Ježek, Václav, *The Historical and Archaeological Importance of Travel Accounts Made by Russian Pilgrims to the Near East from the 12th to 19th Centuries (Russia and the Near East in the Context of Ecclesial History)*

Dizertační práce

FF UK, Ústav světových dějin, studijní program: Historické vědy

Praha 2018, 322 s. rkp. + přílohy

Dizertační práce Mgr. Václava Ježka představuje navzdory mnoha problematickým aspektům mimořádný příspěvek nejen k fenoménu ruských cestovatelů a poutníků do oblasti Blízkého východu, ale také k církevním dějinám zejména ruské a řecké pravoslavné církve, částečně též k působení protestantských církví na Blízkém východě (byť spíše jen v náznacích); dotýká se ale též politického, ekonomického, diplomatického, společenského a ideového kontextu na teritoriích východní, jihovýchodní Evropy a Blízkého a Středního východu od 12. do 19. století. Obrovský tematický i časový záběr práce, založený na prostudování úctyhodného množství primárních zdrojů (cestopisů, kronik, ruských archivů) i odborné literatury v ruštině, řečtině, angličtině, němčině, ve francouzštině, v ukrajinštině, svědčí o hluboké znalosti této problematiky a budí oprávněný respekt. Vysoce oceňuji zejména skutečnost, že velká část pasáží – zvláště těch nejcennějších – nebyla nikdy v této šíři zpracována; autor se ve svém textu opírá v první řadě o primární, dosud nezpracované zdroje. Analýza tak rozsáhlého tematického záběru předpokládá vynikající znalosti zkoumaných regionů i jevů, které autor získal díky svému dlouholetému, celoživotnímu badatelskému zájmu.

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav východoevropských studií

Navzdory svým nesporným kvalitám vykazuje práce též celou řadu závažných nedostatků, vyplývajících mimo jiné i z toho, že autor se mnou finální text téměř vůbec nekonzultoval. Ačkoli je nesporné, jak už jsem konstatoval výše, že autor disponuje rozsáhlými znalostmi, které mu umožňují pojednat o tak rozsáhlém tématu (celých osm století dějin vztahujících se nejen k tematice poutnictví na rozsáhlém prostoru působení východní církve), pro samotný text je toto rozhodnutí spíše zatěžující. Mám za to, že pro celkové zpracování materiálu by bylo přínosnější soustředit se na zdroje 18. a 19. století, což byl původní záměr projektu, a ty důkladněji analyzovat. Přitom 18. století je v práci věnována poměrně malá pozornost. Rozšíření tematiky práce až do období středověku (12. století) neúnosně zvýšilo nejen požadavky na objem prozkoumaných zdrojů, ale i na to, jak takto rozsáhlou problematiku zpracovat. Autor sám si některé z těchto problémů uvědomuje, když v úvodu například vysvětluje nutnou redukci studovaných zdrojů na ty nejvíce reprezentativní. Na druhou stranu ale již metodologicky nevysvětluje, jak tuto redukci provádí, a jak definuje „reprezentativní zdroje“. Podobně se v úvodu zmiňuje o tom, že v práci volí typologický přístup, aniž by detailněji vysvětlil, co tím myslí. Trošku zmateně též vysvětluje svůj metodologický přístup, kdy hovoří o tom, že chce především nechat mluvit jednotlivé texty („...to let them speak out or themselves, so to speak“, s. 12). Na jiných místech úvodu naznačuje, že chce volit tematický přístup (zkoumání podle témat), nabídnout všeobecný kontext, využívat přístupů sociální historie či teorií pohledu na „jiné“. Tato teoretická východiska ale hlouběji nerozpracovává, nedefinuje, ani nevysvětluje, jak je bude aplikovat na jím vybrané texty. Tato metodologická nevyjasněnost se potom negativně odráží v samotném textu, a to v nepřilíh promyšlené struktuře, která působí dojemem chaotičnosti (autor v textu například dosti volně prochází jednotlivými stoletími), v jisté výběrovosti témat i zdrojů (mnohé podkapitoly v hlavních kapitolách působí dojem jakési případové studie, aniž by autor vysvětloval, proč vybral ty které „případy“), v poměrně značné popisnosti, která převládá nad analýzou (autor nechává jednotlivé texty převážně vyprávět – proto používá někdy i poměrně rozsáhlé citáty), v nedostatečné definici některých klíčových pojmů (jakoby teoretický výklad narušil záměr textu, který leží především ve vyprávění) atd. Ježkovu textu pak chybí větší koherence a

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav východoevropských studií

přehlednější struktura. Hovoří-li v úvodu o typologizaci, objevují se v práci některá místa, která naznačují, že by se mohlo jednat o životaschopný přístup k třídění rozsáhlého vzorku zdrojů a témat – platí to zejména pro kapitolu dvanáctou.

Kromě výše zmíněných nedostatků se autor dopouští i velkého množství prohrěšků týkajících se formální stránky textu. Týká se to zejména velkého množství překlepů (například časté použití „where“ místo „were“, ale i mnoha jiných). Velmi rušivě působí též necitlivé zařazování slov psaných azbukou či řeckou abecedou do textu psaného v latině (například na mnoha místech nepřepsaných jmen do latinky). Stejně tak jako autor v textu nedefinuje pojmy (ať už známé – například, co myslí pojmem protestantismus, pravoslaví atd., či neznámé – často se v textu vyskytují pojmy, které běžná čtenář nemůže znát a bylo by dobré je vysvětlit, zvláště když jsou někdy napsané v azbuce či řeckými písmem), uvádí často na scénu různé osoby, které nejsou běžně známé, aniž by je alespoň rámcově představil. Také po grafické stránce se autor dopouští chyb, když některé velké kapitoly neoznačuje tučným písmem a ty pak splývají s okolním textem. Autor se rozhodl napsat práci v anglickém jazyce, což byl nepochybně dobrý krok, jeho angličtina je na vcelku dobré úrovni (až na časté, již zmíněné překlepy), i když i zde by jistě nezaškodil proofreading rodilého mluvčího, který by odstranil některé nešťastné formulace.

Navzdory výše zmíněným nedostatkům se domnívám, že práce Václava Ježka je velmi cenná zejména díky zpracování (byť nedokonalému) značného vzorku pramenů k fenoménu poutnictví, které nebyly v tak rozsáhlém interdisciplinárním přístupu dosud zpracovány. Autorovi bych nicméně doporučil, aby se před publikací své práce, která by byla jistě žádoucí, pokusil odstranit výše zmíněné chyby a nedostatky.

Předložená práce Václava Ježka splňuje požadavky kladené na FF UK na dizertační práci, a proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat jako „prospěl“.

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

Ústav východoevropských studií

V Praze 7. června 2018

PhDr. Stanislav Tumis, M. A., Ph.D.

Ústav východoevropských studií

Filozofická fakulta UK